

TIJDSCHRIFT

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

11^e Jaargang

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1903

Bouwstoffen voor eene Geschiedenis van het Nederlandsche Geld- en Muntwezen.

Het Schild gelijk 216 plakken.

In de 3^e aflevering van den 8ten Jaargang van dit *Tijdschrift* werd van bladzijde 201 tot 214 een en ander medegedeeld nopens het Pond Groot van *f* 42,00 of van 20 Guldens van Gewicht. Uit de daar verstrekte gegevens blijkt, dat deze rekeneenheid in hare verdeeling kwam te staan als volgt:

$$1 \text{ £} = f \text{ 42,00}$$

$$1 \text{ £} = 20 \text{ β.}$$

$$1 \text{ β} = f \text{ 2,10}$$

$$1 \text{ „} = 12 \text{ gr.}$$

$$1 \text{ gr.} = f \text{ 0,175}$$

Hierbij kan alsnog worden opgemerkt, dat de dubbele groot steeds bekend was als plak. In betrekking tot deze rekeneenheid vertegenwoordigde die plak eene waarde van $2 \times f \text{ 0,175}$ of *f* 0,35.

Bij het pond van *f* 42,00 kwam het Schild overeen met 18 grooten; het had daarbij dus gang voor:

$$18 \times f \text{ 0,175} = f \text{ 3,15}$$

In plakken uitgedrukt, werd de waarde ervan bepaald door:

$$9 \times f \text{ 0,35} = f \text{ 3,15.}$$

Het 6^e gedeelte van elk Pond Groot vormde den Schildgulden of het ondergeschikte pond van 40 grooten. Daar-

mede werd ook veel gerekend, en deszelfs verdeling was als die van het Pond Groot.

Het pond van 40 grooten had in betrekking tot het hier bedoelde pond van f 42,00 eene waarde van f 42,00 : 6 = f 7,00 en de verdeling daarvan was als volgt:

$$1 \text{ £} = f 7,00$$

$$1 \text{ £} = 20 \text{ β.}$$

$$1 \text{ β.} = f 0,35$$

$$1 \text{ „} = 12 \text{ gr.}$$

$$1 \text{ gr.} = f 0,02^{11/12} \text{ met een dubbele}$$

groot of plak van f 0,05 $\frac{5}{6}$.

Daar dit pond van 40 grooten slechts het 6^e deel uitmaakte van het hierboven genoemde en ontwikkelde Pond Groot, kwam het Schild daarbij ook niet overeen met 18 grooten, maar met 6×18 of 108 grooten, en niet met 9 plakken, maar met 6×9 of 54 plakken. Het Schild werd in betrekking tot dit payment van 40 grooten dus uitgedrukt door:

$$108 \text{ grooten} = 108 \times f 0,02^{11/12} = f 3,15, \text{ of door:}$$

$$54 \text{ plakken} = 54 \times f 0,05^{5/6} = f 3,15.$$

Passen wij dit alles nu toe op ons laatste Pond Groot, op dat van f 6,00, dan was:

$$1 \text{ £} = f 6,00$$

$$1 \text{ £} = 20 \text{ β.}$$

$$1 \text{ β} = f 0,30$$

$$1 \text{ „} = 12 \text{ gr.}$$

$$1 \text{ gr} = f 0,025 \text{ met eene dubbele}$$

groot of plak van f 0,05.

Daar het pond van f 6,00 slechts gold voor het 7^e deel van het Pond Groot van f 42,00, stond het Schild daarbij ook niet gelijk met 18 grooten, maar met 7×18 of 126 grooten, en niet met 9 plakken, maar met 7×9 of 63 plakken. De munt werd in betrekking daartoe bepaald door

$$126 \text{ grooten} = 126 \times f 0,025 = f 3,15 \text{ of door:}$$

$$63 \text{ plakken} = 63 \times f 0,05 = f 3,15.$$

Het 6^e gedeelte, de Schildgulden of het rekenpond van

40 grooten, deed tegenover dit pond $f 6,00 : 6 = f 1,00$.
Deze Gulden stond in zijne verdeling als volgt:

$$1 \text{ £} = f 1,00$$

$$1 \text{ £} = 20 \text{ β.}$$

$$1 \text{ β.} = f 0,05$$

$$1 \text{ „} = 12 \text{ gr.}$$

$$1 \text{ gr.} = f 0,00\frac{5}{12} \text{ met eene dubbele}$$

groot of plak van $f 00,00\frac{5}{6}$.

Het Schild gold bij dit 6^e deel niet zooals hierboven: voor 126 grooten, maar voor $6 \times 126 = 756$ grooten, en niet voor 63 plakken, maar voor 6×63 of 378 plakken. Daarom was het gelijk aan:

$$756 \text{ grooten} = 756 \times f 0,00\frac{1}{12} = f 3,15 \text{ of aan:}$$

$$378 \text{ plakken} = 378 \times f 0,00\frac{3}{6} = f 3,15.$$

Nemen wij alsnu ook nog een voorbeeld dier evenredigheid met een Pond Groot van $f 10,50$ of van 5 Guldens van Gewicht, overeenkomende met het vierde gedeelte van het pond van $f 42,00$ als punt van uitgang. Alsdan was:

$$1 \text{ £} = f 10,50$$

$$1 \text{ £} = 20 \text{ β.}$$

$$1 \text{ β.} = f 0,525$$

$$1 \text{ „} = 12 \text{ gr.}$$

$$1 \text{ gr.} = f 0,04375 \text{ met eene dubbele}$$

groot of plak van $f 0,0875$.

Het Schild gold ook bij dit pond niet voor 18 grooten, zooals bij dat van $f 42,00$, maar het kwam bij deze viermaal kleinere rekeneenheid overeen met 4×18 of 72 grooten of met 4×9 of 36 plakken. Het was dus gelijk aan:

$$72 \text{ grooten} = 72 \times f 0,04375 = f 3,15, \text{ of aan:}$$

$$36 \text{ plakken} = 36 \times f 0,0875 = f 3,15.$$

Het 6^e deel, de Schildgulden of het pond van 40 grooten, deed in betrekking tot deze rekeneenheid $f 10,50 : 6 = f 1,75$ en dit payment stond in zijne verdeling als volgt:

$$1 \text{ £} = f 1,75$$

$$1 \text{ £} = 20 \text{ β.}$$

$$1 \text{ β.} = f 0,0875$$

$$1 \text{ „} = 12 \text{ gr.}$$

$$1 \text{ gr.} = f 0,0037/48 \text{ met eene dubbele}$$

groot of plak van $f 0,0111/24$.

Het Schild gold bij dit 6^e deel niet voor 72 grooten als boven, maar voor 6×72 of 432 grooten, en niet voor 36 plakken, maar voor 6×36 of 216 plakken. Het was dus gelijk aan:

$$432 \text{ grooten} = 432 \times f 0,0037/48 = f 3,15 \text{ of aan:}$$

$$216 \text{ plakken} = 216 \times f 0,0111/24 = f 3,15.$$

Hier hebben wij dus hetzelfde, als waarmede de lijst der munten op bladzijde 146 van de 2^e aflevering van den 10^{den} Jaargang van dit *Tijdschrift* begint. Ook daar luidt het: „Een Fransch Schild = 216 plakken”.

De munt daar bedoeld, is dus bepaald in dubbele grooten of plakken van den Schildgulden van $f 1,75$ in betrekking tot het Pond Groot van $f 10,50$, hetwelk gevolgd is op dat van 6 Keurvorstelijke Rijns guldens elk van $f 2,10$ of van 144 der hier berekende plakken.

Tholen, Mei 1902.

A. HOLLESTELLE.